

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI MEHNATSEVARLIKKA O'RGATISH YO'LLARI

Kamolova Madinabonu Jahon qizi

Toshkent shahri Mirobod tumani 345-davlat maktabgacha ta'lim tashkiloti

1.1. Maktabgacha yoshdagi bolalarning kattalar mehnatiga munosabati

Har tomonlama rivojlangan shaxsning majburiy sifati bu katta mehnatkashlikdir. Maktabgacha tarbiyachining ishi o'ziga xos xususiyatlarga ega. Bolani mehnatga tayyorlash bu uning psixologik tayyorgarligini shakllantirishdir. Psixologik tayyorlik - bu har qanday ishlab chiqarish turini muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun yetarli bo'lgan shaxsning rivojlanish darajasi.

Yuqori insoniy tuyg'ularning shakllanishi bola tomonidan ijtimoiy qadriyatlar, ijtimoiy talablar va jamiyat tomonidan qabul qilingan me'yorlarni o'zlashtirish jarayonida yuz beradi. Bola o'ziga xos standartlar tizimiga ega: ularni hissiy jihatdan jozibali yoki jirkanch, yaxshi yoki yomon, chiroyli yoki chirkin kabi baholaydi. Bolalar doimo ijtimoiy voqelikka qiziqishadi. Birinchi muhim vosita bu bolaga ta'sir etuvchi, uning ongi va ruhini oziqlantiruvchi ijtimoiy haqiqatdir. Asosiysi, bolalarga ijtimoiy dunyoni "ichidan" ko'rsatish va bolaga ijtimoiy tajriba to'plashga, uning dunyodagi o'rnini tushunishga yordam berish. Mehnat ham ijtimoiy hodisadir. Mehnat - bu odamlarning bir-biriga bo'lgan g'amxo'rligining namoyonidir. Ko'p qirrali haqiqat bolaga bevosita omon qolish, muhim va qiziqarli maqsadlarga erishish uchun muayyan me'yor va qoidalarni bajarish zarurligini his qilish imkonini beradi. Boladagi kuchli hissiy tajribalar uning birgalikdagi harakatlarga asoslangan holda, kattalar bilan bo'lgan munosabatini keltirib chiqaradi. Hissiy va og'zaki aloqa - bu biznesning biznes shakli uchun bola motivlarini shakllantiradigan markaziy aloqa. Muloqot va faoliyat hissiyotlar maktabi va odamlar hayotining ijtimoiy tajribasini uzatishda xizmat qiladi. Bola hissiyotni, tajribani o'rganishni o'rganadi, atrof-muhitga bo'lgan munosabatini, qobiliyatlarini namoyish etish qobiliyatiga ega bo'ladi.

1.2 Bolalar hayotida mehnat va mehnat tarbiyasining mohiyati

Mehnat tarbiyasi –bolalarga mehnatning mohiyatini chuqur anglatish, ularda mehnatga ongli munosabat, shuningdek muayyan ijtimoiy foydali harakat ko'nikma va malakalarini shakllantirishga yo'naltirilgan pedagogik faoliyat jarayoni bo'lib, ijtimoiy tarbiyaning tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Mehnat tarbiyasining maqsadi.

Bolalarda mehnatga ongli munosabatni shakllantirish, shuningdek mehnat orqali bolani har tomonlama rivojlantirish, ma'naviy –axloqiy fazilatlarni tarkib toptirish,

kelajakdagi mehnat faoliyatiga ruhiy jihatdan tayyorlash, ularda mehnat qilish xohishini singdirish ham alohida ahamiyatga ega. Mehnat tarbiyasining vazifalari.

Yosh avlodda mehnat tarbiyasini qaror toptirish va ularni zamonaviy ishlab chiqarishning turli sohalarida faoliyat yuritishga tayyorlash, tarbiyalanuvchilarda mehnat istagini jamiyat manfaatlari yo'lida mehnat qilishga ehtiyojni hosil qilish MTT da mehnat tarbiyasi ikki yo'nalishda amalga oshiriladi: 1. Bolalarni o'zlarini mehnatga o'rgatish.

Kattalar mehnati bilan tanishtirishning asosiy mazmuni quyidagilardan iborat: Har bir kishi mehnatining ijtimoiy mohiyati. Mehnat ahli o'rtasidagi ijobiy munosabat.

Har qanday kasb ham muhim ekanligini tushuntirish. Mehnat faoliyatining asosiy tarkibiy qismlari bilan tanishtirish mehnatning maqsadi uning ijtimoiy ahamiyatini tushuntirish mehnat materiallarini tanlashga o'rgatish jihozlash ya'ni mehnat faoliyati uchun zarur bo'lgan asboblarni tayyorlash bolalarning o'zlarini mehnatga o'rgatish esa har bir inson uchun zarur bo'lgan mehnat ko'nikmalarini takomillashtirishga yordam beradi.

Mehnat va mehnat uchun ta'lim shaxsni har tomonlama rivojlantirishning eng muhim, almashtirib bo'lmaydigan vositasidir. Aynan shunday insonni tarbiyalash yuqori texnologiyalar asrida juda dolzarbdir.

II BOB. MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA MEHNAT TARBIYASI BERISHNING ZAMONAVIY USULLARI

2.1. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalar mehnatini rejalashtirish

Bolalarning mehnat faoliyatlarini o'zida qamragan mashg'ulotlar asosan bog'cha yoshidagi davrdan boshlanadi. Bu yoshda bolalarning mehnatlari juda sodda va elemental bo'lsa ham ularning psixik taraqqiyotlarida juda katta ahamiyatga egadir. Bog'cha yoshidagi bolalar bilan o'tkaziladigan suhbatlar natijasida bolalarda mehnatga nisbatan ijobiy munosabat, mehnat qilish ishtiyoqi tug'iladi. Kattalarning mehnat faoliyatlariga taqlid, qilish dastavval bolalarning o'yinlarida namoyon bo'ladi. Bolalar kattalarning mehnat faoliyatlarini o'zlarining o'yinlarida taqlidan takrorlash bilan cheklanib qolmay, balki kattalar mehnatida bevosita qatnashish uchun, harakat qila boshlaydilar.

Bu yoshdagi bolalarni mehnatining natijasiga qarab emas, balki mehnat jarayonining o'ziga qiziqishi psixologik jihatdan xarakterlidir. Bog'cha yoshidagi bolalarning ishiga baho berib borish ularda mehnatga nisbatan ijobiy munosabatni tarbiyalashda kalta rol o'ynaydi. Bolalar kuchlari yetadigan ishlarni bajarayotganlarida ko'p xatolarga yo'l qo'yishlari turgan gap. Lekin bunda bolalani mehnatga jalb qilmaslik kerak, bolalarning bajariladigan ishlarini kattalarning o'zlari bir pastda qilib qo'yishlari mumkin, degan ma'no kelib chiqadi. Sharq halqida bir maqol bor; "Bolaga bir ish buyur, ketidan o'zing yugur".

Bu juda to'g'ri, hayotiy gap. Bolalarga biron yumush buyurilganda, uni qanday bajarayotganliklaridan ko'z-quloq bolib turish kerak, degan ma'noni bildiradi. Bolalarda, xususan, kichik yoshdagi bog'cha bolalarda hali mehnat malakalari yo'q, qo'l muskullari yaxshi rivojlanmagan bo'ladi.

2.2 Maktabgacha yoshdagi bolalarda mehnat faoliyatining xususiyatlari

Bolalar mehnatining muhim belgisi uning ma'lum maqsadga qaratilganligidir. Kichik bog'cha yoshdagi bolalarning mehnati biror jarayonga oid harakat bo'lib, u faqat kattalarning rahbarligi natijasidagina amalga oshirilishi mumkin. Maktabgacha tarbiya yoshi davrining o'ziga xos tomonlaridan biri bolalar mehnatining o'yin bilan bog'liqligidir.

XULOSA

Ta'lim va tarbiyaning sifat va samaradorligi-juda ko'p omillarga bog'liq bo'lganligi uchun ham bu bo'lada yagona va qudratli tavsiya yoki yo'l-yo'riq berib bo'lmaydi. Hattoki, zamonaviy pedagogik yoki axborot-koramunikatsiya texnologiyalaridan ham foydaiana bilishning o'ziga xos va o'ziga mos mezonlari mavjudligini unutmaslik kerak. Noan'anaviylik, innovatsiya yoki interfaollik bayrog'ini baland ko'taruvchilar ham o'qitishning ming (balki, million) yillik an'ana va tajribalari, to'plangan ulkan tajribaviy zaxirasini inkor etmasliklari lozim.

O'qitishning eng oddiy va bosh haqiqati ham ana shundadir. O'qituvchi (pedagog) larning faqat ana shu taxlitdagi faoliyati oxir-oqibatda yuksak ijtimoiy buyurtmaning bajarilishiga olib keladi.

Shunday qilib, kattalar mehnati to'g'risidagi bilimlarning "mavjudligi" nafaqat ma'lum ob'ektiv voqelikning belgisi, balki ko'proq yoki kamroq sifatli pedagogik ish natijasidir.

Katta yoshdagi ish bilan tanishish bolalarga ish to'g'risida aniq bilim va g'oyalarni berishga va kattalar ishiga hurmatni rivojlantirishga, uni qadrlashni o'rgatishga, mehnatga qiziqish va muhabbatni uyg'otishga qaratilgan. Shu bilan birga, muammo bolalarning xatti-harakatlariga ta'sir qilish uchun - mehnat qilish istagini uyg'otish, vijdonan va ehtiyotkorlik bilan ishlash uchun hal qilinmoqda.

Bolalarni kattalar mehnatiga jalb qilishda ta'lim samaradorligiga erishish uchun qanday vositalar mavjud?

Kichkintoylar tafakkurining vizual-majoziy va vizual-samarali tabiatining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda, kattalar mehnati bilan tanishish mehnat jarayonlarini joriy etishdan boshlandi.

Bolalar bevosita kuzatishi mumkin bo'lgan kattalar ishi odatda yanada samarali ta'sir qiladi. Jonli va juda jozibali misollar ko'proq aks ettirishi mumkin. Kirxona qanday ishlashi, bolalarning ovqat paytida, yuvinish paytida aniqligini oshirishi haqida suhbatlar. Shu bilan birga, bolalar ko'pincha o'zlarining xatti-harakatlarini boqchining ishini engillashtirish istagi bilan rag'batlantiradilar.

FOYDALANILGAN ADABIYORLAR:

1. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, "O'zbekiston" NMIU, 2017.
2. Azizxo'jaeva N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. O'quv qo'llanma.-T.: 2006, 159 bet.
3. Azizxodjaeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik maxorat. - T.: Cho'lpon, 2005.
4. Avliyakulov N.X., Musaeva N.N. Modulli o'qitish texnologiyalari. - T.: "Fan va texnologiyalar" nashriyoti, 2007. - 97 b.
5. Farberman B.L. Ilg'or pedagogik texnologiyalar. - T.: Fan,2000.
6. Fayzullaeva D.M., Ganieva M.A., Ne'matov I. Nazariy va amaliy o'quv mashg'ulotlarda o'qitish texnologiyalari to'plami / Met.qo'll. O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limida innovatsion ta'lim texnologiyalari seriyasidan - T.: TDIU, 2013. - 137 b.
7. Ganieva M.A., Fayzullaeva D.M. Keys-stadi o'qitishning pedagogik texnologiyalari to'plami / Met.qo'll. "O'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi tizimida innovatsion texnologiyalar" seriyasidan. - T.: TDIU, 2013. - 95 b.
8. Ibrohimov X., Nasimov X., Xudaynazarov N. Qobiliyatni aniqlashning pedagogic - psixologik asoslari. /Maktab va hayot, 2002 yil, 7-son.
9. Innovatsion ta'lim texnologiyalari / Muslimov N.A., Usmonboeva M.H., Sayfurov D.M., To'raev A.B. - T.: "Sano standart" nashriyoti, 2015. -150 b.
10. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar / Amaliy tavsiyalar. - T.: "Iste'dod" jamg'armasi, 2008. - 180 b.
11. Hasanboyeva O. va boshqalar. Oilada barkamol avlod tarbiyasi. - T.: O'zbekiston, 2010